

“The missing link” i norsk historie endelig på plass

Tormod Torfæus er en av grunnleggerne av moderne historieskrivning i Norge. Han var den første som skrev *Norges historie* fra de eldste tider fram til 1387. Det er det største latinspråklige verk skrevet i Skandinavia, publisert i København i 1711. Gjennom Torfæus ble Norges tidlige historie for første gang kjent internasjonalt og utgjorde lenge en plattform for å beskrive skandinavisk historie, rettstenkning og mentalitet. Ingen har før eller siden forfattet et tilsvarende verk for et utenlandsk publikum. Verket har vært utilgjengelig til nå.

Torfæus var født på Island i 1636 og fikk sin universitetsutdannelse i København hvor kong Fredrik 3. straks etter studiet engasjerte ham til å arbeide med norrøne håndskrifter. I noen år var han også kongelig skattekontrollør på Sørlandet og Vestlandet i Norge. Han ble gift på Karmøy hvor han døde i 1719, 83 år gammel. Han levde et meget dramatisk liv, forliste, ble berget og kom dernest ut for en situasjon hvor han drepte en person han fryktet ville ta livet av ham. I en påfølgende rettsak ble han dødsdømt, men benådet av kongen. Han viet seg ikke kun til historiske arbeider, men ble også Norges første "skrankeadvokat" for en kvinne som var tiltalt for trolldom og kunne ha endt sine dager på bålet. Torfæus fikk henne frikjent.

På Karmøy utarbeidet han en hel del historieskrifter hvor *Norges historie* ble det viktigste. Også hans Vinlands-verk fra 1705 vakte oppmerksomhet. I sin nære ettertid nøy han en betraktelig anseelse også utenfor Skandinavias grenser. Han ble bl.a. utropt til å være "Den nordiske histories fader". Latin fungerte den gangen som et verdensspråk, som engelsk i dag. Da latinkunnskapen etter hvert sank drastisk, førte det til at både han og verkene hans gled inn i glemselen, til tross for mange kvaliteter. Her forventes å foreligge spennende deler fra ukjente håndskrifter som brente opp under den store brannen i København i 1728. Nå foreligger tre bind av det store verket hans for første gang i norsk oversettelse (noe under halvparten av hele verket) medregnet et stort personregister og over 80 nylagede kart. De tre bindene omhandler begynnelsen på norsk historie til og med Olav Tryggvasons ungdom. Utgivelsen av Torfæus representerer avdukingen av et litterært Osebergskip.